

РЕЦЕНЗІЇ, ОГЛЯДИ

Микола Гетьманчук, Наталя Гайворонюк
Львівський державний університет внутрішніх справ

КОМПЛЕКСНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ ВИБОРЧОЇ КАМПАНІЇ В УКРАЇНІ

© Гетьманчук М., Гайворонюк Н., 2011

Mykola Hetmanchuk, Natalia Haivoronyuk

Рецензія на монографію:

Ресурси виборчої кампанії та особливості їх використання в Україні / М.А. Бучин. – Львів: ЛІСВ, 2009. – 231 с.

Українська держава в умовах незалежності приступила до розбудови демократичного політичного режиму, одним з основних елементів якого є наявність вільних, чесних і змагальних виборів.

Сьогодні мобілізація і ефективне використання усіх наявних у суб'єкта виборчого процесу ресурсів є необхідною умовою проведення демократичних виборів та досягнення перемоги. Відповідно до цього виникає необхідність у дослідженні цього явища вітчизняною політичною наукою. До цього часу відсутні комплексні дослідження такого невід'ємного елемента демократичного виборчого процесу, як ресурси виборчої кампанії. Особливо актуальним залишається вивчення такого недемократичного явища сучасного політичного життя нашої держави, як адміністративний ресурс. Заповнити цю прогалину покликана монографія вітчизняного політолога зі Львова М. Бучина, яка вийшла у видавництві Львівської академії Сухопутних військ Збройних сил України.

Спираючись на ґрунтовну джерельну базу, зокрема, на численні праці українських і зарубіжних дослідників, збірники документів, законодавчі акти України, які регулюють проведення виборчих кампаній тощо, М. Бучин зумів з'ясувати суть ресурсів виборчої кампанії та їх використання. Побудована монографія за тематико-проблемним принципом. В її основу покладені три розділи:

1. Ресурси виборчої кампанії як елемент виборчого процесу (с. 6–54);
2. Адміністративний ресурс як явище виборчого процесу в Україні (с. 55–103);
3. Використання адміністративного ресурсу під час виборчих кампаній в Україні (с. 104–139).

Досліджуючи ресурси виборчої кампанії, М. Бучин впродовж усіх цих розділів розкриває основні стратегії та моделі їх використання.

У першому розділі монографії теоретично обґрунтовано поняття «ресурси виборчої кампанії», зазначається, що під ресурсами виборчої кампанії розуміють усі засоби та можливості, якими володіє суб'єкт виборчого процесу і які він може використовувати для досягнення перемоги на виборах.

Особлива увага при цьому звертається на: 1) стан вивченості проблеми використання ресурсів виборчої кампанії під час виборів; 2) поняття, класифікацію та особливості використання ресурсів виборчої кампанії; 3) базові ресурси виборчої кампанії; 4) похідні ресурси виборчої кампанії.

За рахунок детального вивчення ресурсів виборчої кампанії, автор у першому розділі створив загальну панораму виборів з боку участі в ній суб'єкта виборчого процесу, чітко прописаний

загальний механізм проведення виборчих кампаній, а також залучення і потенційного використання ресурсів виборчих кампаній.

Автор виділяє кілька основних стратегій проведення виборчих кампаній (крейсерська, лідерська, стратегія великої події, «гребенева» стратегія, стратегія швидкого фіналу) та детально розкриває їх; акцентує на основних моделях проведення виборчих кампаній залежно від основних ресурсів та методів боротьби (таких моделей автор виділяє вісім). Крім того, автор здійснює класифікацію ресурсів виборчих кампаній і виділяє два види: базові (кандидат, команда, час і фінанси) і похідні (технологічний, організаційний, інформаційний, елітний та адміністративний ресурси).

У другому розділі автор розкриває зміст, роль, значення та наслідки використання адміністративного ресурсу під час проведення виборчих кампаній. На основі зіставлення різних підходів до визначення адміністративного ресурсу у сучасній науці, він подає своє розуміння адміністративного ресурсу, трактуючи його як наявність у суб'єкта виборчого процесу через його належності до влади, додаткових ресурсів, які дають йому змогу здійснювати законний чи незаконний вплив на виборчий процес і волевиявлення виборців з метою досягнення особистих чи групових цілей (с. 57). Автор підкреслює, що термін «адміністративний ресурс» не вживається у країнах, де існує демократичний політичний режим, але є більш характерним для держав, які стоять на шляху переходу до демократії (для країн з перехідним політичним режимом) і є одним з чинників, які перешкоджають побудові в таких державах демократичного політичного режиму. У цьому контексті автор вбачає за необхідне звернутись до поняття «суб'єкт адміністративного процесу» і детально розглядає його; подає типологію адміністративного ресурсу; розкриває питання нейтралізації адміністративного ресурсу, звертається до правових аспектів використання адміністративного ресурсу в Україні. Автор підкреслює, що сьогодні українське законодавство є дієвим механізмом нейтралізації адміністративного ресурсу і загалом сприяє проведенню демократичних виборів, хоча і потребує чіткішого запровадження відповідальності за кожне правопорушення та приведення виборчого законодавства у відповідність з іншими нормативними актами нашої держави (в ідеалі створення єдиного виборчого кодексу).

У третьому розділі розкривається використання адміністративного ресурсу під час виборчих кампаній в Україні. Зазначається, що вперше термін «адміністративний ресурс» з'явився в Україні під час президентської кампанії 1999 року і під час Всеукраїнського референдуму 16 квітня 2000 р., оскільки саме тоді розпочалось його широке застосування. Від того часу на тлі історичних подій автор розкриває об'єктивні та суб'єктивні чинники, що роблять можливим використання адміністративного ресурсу під час виборчих кампаній різного рівня в Україні, наводить приклади, залучає різноманітні думки та оцінки щодо наслідків використання адміністративного ресурсу в Україні. Автор робить висновок, що Україна пройшла шлях від поступової концентрації адміністративного ресурсу у руках української влади (вершиною цього процесу стали президентські вибори 2004 р.) до зменшення впливу владного чинника на хід виборів. Припускається, що на рівні місцевих виборів вплив владного чинника на процес волевиявлення громадян залишатиметься відчутним ще доволі тривалий час, а на загальнодержавному рівні такий вплив постійно зменшуватиметься.

Монографія чітко структурована, написана на актуальну як в науковому, так і в соціально-політичному плані тему, заслуговує уваги політологів, істориків, широкого кола читачів.